

2.Быков А.Т., Кветенадзе Л.А. Совершенствование управления организациями и предприятиями курортно-туристского комплекса // Труды Академии туризма. Вып.3. – СПб., 2000. – С.43.

3.Вельгош Н.З. Обоснование экономической эффективности деятельности курортных предприятий Крыма. // Экономика и управление. – 2006. – №2-3. – С.110-115.

4.Гудзь П.В. Механізм розвитку курортно-рекреаційних територій у сучасних умовах: Дис.... д-ра екон наук: 08.10.01 / Інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк, 2003. – 450 с.

5.За чей счет развиваем туризм? // Терра-Таврика. – 2007. – № 12. – С.11-12.

6.Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про державний бюджет України на 2005 р.” // http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=56507 – Сайт Міністерства фінансів України.

7.Соціально-економічний і політичний портрет АРК // <http://www.ucipr.kiev.ua/modules.php?op=modload&name=news&file=article&sid=5300> – Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень.

8.<http://www.tour.crimea.com/OFFICIAL/prograzv.rtf>.

Отримано 20.05. 2008

УДК 640.41

ВАН ЮЙГУАН

Харківська національна академія міського господарства

СУЧАСНИЙ СТАН МЕНЕДЖМЕНТУ В ТУРИЗМІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Розглянуто сучасний стан розвитку туризму в Китаї, вплив зовнішніх та внутрішніх чинників. Визначено головні тенденції та перспективи розвитку туризму в сучасних умовах. Здійснено розробку основ регіонального менеджменту в туризмі, вивчено чинники функціонування і розвитку туристських організацій, а також напрямки розвитку туризму в регіонах Китаю.

В останній час туризм як в Китаї [1, 2], так і в усьому світі одержав значний розвиток і став масовим соціально-економічним явищем міжнародного масштабу. Швидкому його розвитку сприяє розширення політичних, економічних, наукових і культурних зв'язків між державою і народами світу. Масовий розвиток туризму дозволяє мільйонам людей розширити знання по історії своєї Батьківщини та інших країн, познайомитися з культурою, традиціями тієї чи іншої країни.

За умов ринкової економіки відбуваються глибокі якісні зміни у всіх сферах діяльності людини, підвищуються вимоги до управління економічним механізмом суспільства. Це пов'язано зі складністю виробництва і реалізації товарів (послуг). Якщо у виробництві товарів (послуг) приймають участь тисячі спеціалізованих підприємств і організацій, то виникає необхідність раціонального вирішення великої кількості повсякденних виробничих проблем, для вирішення яких при-

значена особлива, відносно відособлена сфера управлінської діяльності – менеджмент (від англ. *manage* – “управляти”, що означає “уміти управляти”).

Менеджмент – це закономірний результат подальшого еволюційного розвитку такого фундаментального суспільного процесу, як поділ праці. Це особлива і відносно відокремлена діяльність, яка визначається, як цілеспрямований вплив на працівників, управління і координація операцій підприємств в умовах ринку для досягнення комерційної мети – одержання прибутку [3].

Але, якщо менеджмент у багатьох технічних, соціально-економічних та інших сферах діяльності людини давно плідно використовується [4-6], то в сфері туризму він не знайшов широкого використання, що не дає змоги надійно і ефективно здійснювати управління цією важливою сферою в економіці Китаю [2] та інших країн світу [7]. Все це ставить нагальну проблему поглибленого дослідження проблеми менеджменту в туризмі.

Виходячи з цього, метою даної роботи є дослідження теоретико-методологічних основ і розробка принципів забезпечення ефективної роботи підприємств туризму на сучасному етапі, використовуючи принципи менеджменту і його окремих структур на регіональному рівні.

Виходячи з методології менеджменту в цілому регіональний менеджмент у туризмі [8] розглядається, як сукупність раціональних методів і організаційних важелів територіального управління туризмом. Регіональний менеджмент у туризмі – це економіко-географічний процес, шляхом якого раціонально використовуються природні ресурси, при цьому робиться акцент на ефективний розвиток туризму.

Регіональний менеджмент у туризмі – це процес просторової організації, прогнозування, планування, контролю, які здійснюються з метою управління туризмом у регіоні.

Серйозною проблемою теорії і практики регіонального менеджменту у туризмі є протиріччя між вигодою використання рекреаційних ресурсів та їх виснаженням. Високим економічним показником господарської діяльності в туристичній галузі далеко не завжди відповідають наслідки раціонального використання рекреаційних ресурсів. Практика засвідчує, що заради вигоди суб'єкти господарської діяльності в більшості випадків не рахуються з раціональним використанням рекреаційних ресурсів і завдають їм нерідко непоправної шкоди. Між тим саме здорове для людського життя довкілля, а не вигоди суб'єктів господарської діяльності повинні виступати пріоритетною метою.

Для виявлення шляхів підвищення ефективності територіального

управління в туристичній галузі регіонів Китаю [1, 2] слід:

- провести аналіз методологічних аспектів, принципів і методів регіонального менеджменту в туризмі;
- дослідити туристський ринку та оцінити рекреаційні ресурси як чинники розвитку туризму та управління ним;
- виявити напрямки розвитку туризму в регіонах.

Розуміючи всю складність поставлених завдань, ми не претендуємо на розгляд всіх питань регіонального менеджменту в туризмі з однаковою повнотою.

Регіональний менеджмент у туризмі реалізується через територіальну організацію об'єкта управління, яка є сукупністю певним чином розміщених просторових елементів туристичного господарства, що знаходяться в складній взаємодії [9].

Виявлення територіальної організації туризму в регіоні базується на таких основних принципах:

а) генетичному (таксономічні одиниці виділяються на основі історичного аналізу територіальної організації туристичного господарства і прогнозу його розвитку);

б) соціально-економічному (має на меті максимальне задоволення рекреаційних потреб суспільства, раціональне використання рекреаційних ресурсів, підвищення ефективності туристичного господарства регіону через зниження витрат на виробництво туристських послуг та збільшення доходів від їхньої реалізації);

в) єдності територіальної організації туризму з економічним і адміністративно-територіальним устроєм.

Визначення територіальної організації туризму – головне завдання регіонального управління. Але, на жаль, в Китаї воно недостатньо міцне і гнучке, не оперативно мобілізує можливі кошти і ресурси для розвитку туризму.

Туристичне господарство як галузь народного господарства розглядається як одна з складових частин територіально-виробничого комплексу (ТВК). Причому вже нині в окремих регіонах Китаю [2] воно стає галуззю спеціалізації ТВК. А з розширенням територіальних рамок організації туризму і зростання його масштабів кількість таких регіонів збільшиться. І в цих регіонах туристичне господарство буде виступати важливою ланкою виробничої спеціалізації, яка повинна розумно поєднуватися в своєму розвитку з іншими ланками ТВК.

На території Китаю сформувалися туристичні регіони, зони, райони, підрайони, вузли, комплекси, центри, пункти. Всі вони є таксономічними одиницями територіальної організації туристичного господарства. Слід зазначити, що в туристичних регіонах туристичне госпо-

дарство виступає як профільююча галузь, а в туристичних вузлах, які охоплюють окремі населенні пункти, як важливий містоутворюючий чинник.

Туристична діяльність пов'язана з певними територіальними ринками. Регіональний менеджмент у туризмі вимагає оцінки територіального ринку, яка здійснюється за такими показниками: реальні доходи населення, вартість платних і туристських послуг населенню. Кількісні параметри цих показників мають безпосередній вплив на приваблюючу здатність рекреаційного ресурсу [10].

Оцінка атрактивності в натуральних одиницях за своєю суттю є трансформація балів через реальні доходи населення, вартість платних і туристських послуг населенню. Саме кількісні параметри цих показників туристського ринку визначають величину приваблюючої здатності в натуральних одиницях.

Приваблююча та пропускна здатність разом складають потенціал рекреаційного ресурсу. Для зіставлення цих складових необхідна сумірність їхніх показників. Цієї сумірності можна досягнути, використовуючи єдиний натуральний показник (чоловік). Потенціал рекреаційного ресурсу не є простою сумою показників його складових [11].

Стратегічною метою в плануванні розвитку туризму в регіоні має бути створення територіально-рекреаційного комплексу (ТРК), як одного з можливих шляхів найбільш оптимального вирішення проблем використання багатих рекреаційних ресурсів [12]. Доцільність створення ТРК продиктована нагальною необхідністю об'єднання розрізнених підприємств сфери обслуговування і створення матеріально-технічної бази для подальшого розвитку туристичного господарства.

Виходячи з основних стратегічних завдань і очікуваних результатів, планування розвитку туризму в регіонах Китаю слід здійснювати по кількох генеральних лініях.

I. Створення сприятливого організаційного, економічного та правового середовища, функціонування рекреаційної сфери.

II. Реконструкція та модернізація наявної матеріально-технічної бази рекреаційної індустрії (заходи по реконструкції рекреаційних об'єктів, автомобільних та залізничних доріг, розвитку сервісного обслуговування, поліпшенню зв'язку).

III. Нове будівництво і реалізація престижних проєктів. Реалізувати значний обсяг нового будівництва повністю через дефіцит фінансових ресурсів не вдасться – потрібна селекція. Можна розраховувати в певній мірі на державну підтримку будівництва нових об'єктів у гірській частині регіону. В перелік об'єктів першочергового будівництва можна віднести і ті, у фінансуванні яких переважає частка коштів під-

приємств, фондів тощо, наприклад «Велика китайська стіна» [13] та ін.

Наукова розробка і впорядкування такого поєднання дасть великий соціально-економічний ефект, різко підвищить рентабельність туризму. Одним з ефективних засобів вирішення питань територіальної організації туризму є удосконалення форм і методів його територіального управління. Необхідна переорієнтація деяких великих сфер економіки окремих регіонів країни з галузевого на переважно територіальний принцип управління. Це насамперед відноситься до туристичної та обслуговуючих її галузей такого важливого району рекреаційної спеціалізації загальнодержавного значення [14].

Перехід на управління туристичним господарством регіонів та районів переважно за територіальним принципом – веління часу, на зріла необхідність. Таке управління дозволить, з одного боку, усунути протиріччя між територіальною єдністю і спільністю туристичного господарства Китаю [13] та відомчою розрізненістю його управління – з другого [2]. Переважно територіальне управління туризмом забезпечить більшу його ефективність, ніж галузеве та вирішить важливі проблеми.

1. Гельбрас В. Куда идет Китай // МЭиМО. – 1998. – № 4. – С.19-27.

2. Фен Линь Ли. О стратегии «трех шагов» в экономическом развитии Китая // Экономист. – 1998. – №7. – С.11-19.

3. Король О.Д., Крачило М.П. Сучасний туризм та його місце у суспільному виробництві // Розвиток туризму в Україні. Проблеми і перспективи: Зб. наук. статей. – К.: ІВЦ “Слов’янський діалог”, 1995. – С.57-63.

4. Гіряк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент. – Львів: Магнолія плюс, 2004. – 352 с.

5. Ларіна Р.Р. Регіональні логістичні системи (формування управління та стратегія розвитку) / НАН України. Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк: ВІК, 2004. – 372 с.

6. Бабасев В.М. Практика муніципального управління. – Харків: ХДАМГ, 2002. – 311 с.

7. Левковська Л., Чабан Р., Мумин Г. Стан і перспективи розвитку туризму та готельного господарства в Україні // Економіка України. – 2003. – №6. – С.31-36.

8. Балабанов И.Т., Балабанов А.И. Экономика туризма. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 236 с.

9. Биржаков М.Б. Введение в туризм. – СПб.: Изд. торговый дом «Герда», 2000. – 172 с.

10. Котлер Ф. и др. Маркетинг. Гостеприимство и туризм. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 284 с.

11. Король О. Д., Крачило М. П. Методологічні та теоретичні основи туристичного менеджменту // Туристично-краєзнавчі дослідження. Вип.1: Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. “Туризм в Україні: економіка та культура” (Світязь, 9-10 вересня 1998 р.). – У 2-х частинах. Ч.1. – К.: КМ – Трейдинг, 1998. – С.53-62.

12. Туризм и гостиничное хозяйство / Под ред. А.Г.Поршнева и др. – М.: Инфра-М, 1998. – 248 с.

13. У Сяо Ци. Китай привык опираться только на собственные силы // Газета «Республика» № 242 от 02.10.1998.

14. Чудновский А.Д., Жукова М.А. Менеджмент туризма. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 178 с.

Отримано 31.03.2008

УДК 339 (075.8)

Ю.Д.КОСТИН, д-р экон. наук, П.В.ПИОНТКОВСКИЙ
Харьковский национальный университет радиоэлектроники

ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ВОДОСНАБЖЕНИЯ

Рассматриваются подходы к инновационному развитию предприятий водоснабжения. Разработаны концептуальные положения и рекомендации инновационного проектирования развития водопроводных систем города.

Базовые инновационные процессы, направленные на технологическое обновление производственных систем, проявили себя как революционные начала в разных отраслях промышленности, в организационной сфере ведения хозяйства и в целом в социуме. В последнее время их влияние ощутимо и в сфере жилищно-коммунального хозяйства (ЖКХ). Сам комплекс ЖКХ, особенно в крупных городах, сформирован как многоотраслевое хозяйство (жилье, водоснабжение, теплоснабжение, водоотведение, энергообеспечение и другие коммунальные предприятия), которое для города является единым целостным объектом управления и развития. Но отдельные его подотрасли, учитывая рыночную направленность реформ и реорганизаций, объективно и обоснованно сами отвечают за укрепление своих позиций в системе городского хозяйства, ориентируясь на свою отраслевую специфику.

В этом аспекте мы особо выделяем городскую водопроводную систему, в которой главной структурой является предприятие централизованного водоснабжения. В сложившихся условиях действующие предприятия системы водоснабжения городов Украины выполняют свою социально-экономическую роль в обществе на грани технических, экономических и организационных возможностей, о чем свидетельствуют:

- износ основных фондов (техническая сторона);
- дотационность отрасли (экономическая сторона);
- устаревший менеджмент (организация и управление).

Эти и многие другие негативы текущего состояния водоснабжения хорошо известны, многократно и масштабно представлены в цифрах. Достаточно упомянуть, что износ основных фондов в среднем по